

opgavekrav • Opgavekrav vil sige de konkrete krav som stilles til eleven i en opgave som skal løses. Der er opgavekrav både i skriftlige prøver og opgaver – og i mundtlige do.

Hvert studie- og skolefag har sine opgavetraditioner. *Læs derfor omhyggeligt om hvordan opgavekrav formuleres i hvert enkelt fag i fagafsnittene bag i denne bog.* Men her er nogle generelle oplysninger og råd:

I opgaveformuleringerne stilles et eller flere krav om hvad man konkret skal gøre for at opgaven er rigtigt løst; disse krav

opgavekrav • O

udtrykkes oftest i imperativ (bydemåde), fx *Analysér ...* eller *Gør rede for ...* eller *Sammenstil ...*

De almindeligste opgavekrav i eksamensopgaver er:

Gør rede for: En redegørelse er en gennemgang af hovedtrækkene i en tekst eller et problemkompleks. Dvs. man skal have fat i det væsentligste, men rækkefølgen behøver ikke nødvendigvis være som i forlægget. En redegørelse er ikke det samme som et referat eller et resumé.

Sammenstil: At sammenstille fx to tekster vil sige at sætte dem i relation til hinanden. Det er ikke nok først at tage hovedpunkterne i den ene tekst og så hovedpunkterne i den anden tekst og så færdig! Teksterne og synspunkterne skal stilles op så det fremgår bl.a. hvad de har til fælles, og hvor de adskiller sig, om de peger mod samme konklusion eller mod hver sin, o.l.

Sammenlign: Som oftest bruges *sammenlign* når to tekster skal behandles, og det præciseres næsten altid hvad sammenligningen går på; fx kan man blive bedt om at sammenligne livssyn og tidsbillede i to litterære tekster, eller man skal sammenligne to tabeller, fx opregne hovedtræk, ligheder og forskelle mellem dem, og drage en konklusion.

Beskriv: Det er væsentligt at man ikke nøjes med mekanisk at opregne hvad man fx ser på et billede eller i en tekst. Med *beskriv* menes altid at man skal *valge et styrende princip at beskrive ud fra* – altså at man skal have tænkt over hvad der er væsentligt og uvæsentligt i den tekst eller det billede der

skal beskrives.

I faglige opgaver skal man altid gøre mere end blot at gengive mekanisk – uanset at opgavekravet minder om dagligsprogets mere uforpligtende udtryk!

Analysér: I eksamensopgaver bruges *analyse* næsten altid i forbindelse med fortolkning; analysen er så den undersøgelse der går forud for fortolkningen, konklusionen. I en sagprosa tekst kræves en sagprosaanalyse, dvs. en analyse af kommunikationssituationen, den sproglige fremstilling osv. En analyse af en litterær tekst kræver en litterær analyse. Hvis fremlæggelsen af analysen (hvad enten den er skriftlig eller mundtlig) ikke skal virke uoverskuelig eller drukne i detaljer, må man overveje hvor analysen skal føre hen og lade det overordnede træde klart frem også undervejs – altså inden man kommer med en egentlig konklusion eller fortolkning.

Fortolk: Fortolkningen er et forsøg på at klargøre de mønstre i fx en tekst der får flest mulige dele fra analysen til at hænge sammen og give mening. Der kan godt være flere mulige fortolkninger. Til en fortolkning hører også næsten altid en *perspektivering*.

Perspektivér: Her kræves at emnet eller teksten/billedet sættes ind i en større sammenhæng der går ud over den konkrete opgave.

Karakterisér: Her skal man fremhæve særpræget ved fx et emne, en person eller et forhold. Her skal man altså i modsætning til i en beskrivelse kun trække de særegne træk frem.

Vurder: Når man bliver bedt om at vurdere, er det vigtigt at det klart fremgår hvilke *vurderingskriterier* man vurderer ud fra. Fx kan man nå frem til forskellige vurderinger af om en roman er god eller ej, afhængigt af om man vurderer dens underholdningsværdi, dens værdi som tidsbillede, dens sproglige originalitet, eller dens værdi i forhold til forskellige målgrupper, fx børn eller voksne. Man skal give en nærmere argumentation for sin vurdering: Det er ikke nok at sige at noget er godt/skidt, interessant/uinteressant, man må udpege de *træk eller egenskaber* der er gode eller dårlige og sige noget om *hvad* der er godt/dårligt ved dem. Man kan selvfølgelig også have en helt privat vurdering, men også i det tilfælde skal man i en opgavesammenhæng søge at angive grunde til sin vurdering, dvs. angive hvad der får én til at synes som man gør.

Diskutér: En diskussion kræver at man stiller synspunkter fra fx en eller flere tekster op over for hinanden, ser dem fra flere sider og argumenterer, både ud fra kriterier som man tydeligt angiver, og ud fra sine egne holdninger. (Læs også om diskussion, argumentation, djævelens advokat.)

Tag udgangspunkt i: Det betyder at man skal bruge opgaveteksten som „springbræt“, dvs. man behøver ikke nødvendigvis gøre rede for, analysere eller diskutere opgaveteksten; man har lov til inspireret af opgaveteksten selv at styre diskussionen. Også selv om det ikke er et formelt opgavekrav at man skal tage udgangspunkt i en opgavetekst, kan man næsten altid bruge en eller flere af opgaveteksterne som springbræt for sin egen fremstilling.

244

Tag stilling til: En stillingtagen kræver som oftest en forudgående diskussion, argumentation og en vurdering; dvs. at det skal fremgå på hvilket grundlag man tager stilling.

Ud over kravene til det man skal gøre, rummer alle opgaver en række *signalord*, dvs. ord der giver én vigtige signaler for forståelsen af en bestemt tekst. Det kan være en oplysning om opgavetekstens genre (det er fx afgørende for ens besvarelse at man har lagt mærke til om et tekstforlæg er fra en politisk eller religiøs pjeces eller fra en brugsanvisning), dens forfatter og medie (er teksten fx fra et dameblad eller en debatbog?), udgivelsesåret (er teksten helt ny eller fra forrige århundrede?); titlen kan også give vigtige signaler, osv.

Derfor er det uhyre vigtigt at man læser hele opgaveformuleringen omhyggeligt igennem flere gange og gør sig helt klart hvad opgaven kræver, og hvilken hjælp man kan finde til dens løsning i selve materialet. Eksamensopgaver er omhyggeligt tilrettelagt og formuleret; intet i opgaveformuleringerne er tilfældigt eller overflødig! Det gælder for eksaminanden om at afkode opgaveformuleringerne og opgaveteksterne med henblik på at få alle nødvendige og vigtige informationer ud af dem.

Også andre krav til en opgave er det vigtigt at blive bevidst om: Det gælder fx krav til den genre som *besvarelsen* af opgaven skal tilhøre. Der er afgørende forskel på om opgaven kræver fx en *analyse og fortolkning* eller et *essay*. Andre genrer der typisk indgår i opgaver, kan fx være: et *resumé*, et *referat*, et *laserbrev*. Nogle faglige opgaver kræver at man foretager fx en *beregning*, en *påvisning*, en *undersøgelse*. Inden

du giver dig til at løse en opgave, så sørg for at du er dig helt bevidst hvad ordene betyder i hvert enkelt fag.